

Posudek na diplomovou práci Petra Eliáše:

„Jan Zábrana, básník a překladatel – Inspirace beatnickou poezií a její překlady“

Petr Eliáš si stanovil velice ambiciózní úkol: porovnat původní básnickou tvorbu Jana Zábrany s jeho překlady beatnických básníků a zjistit, nakolik se Zábrana básník a Zábrana překladatel navzájem ovlivňují. Je jisté, že je to úkol do té míry komplikovaný, že by si jistě zasloužil hlubší ponor a větší rozsah, než co skýtají možnosti diplomové práce. Domnívám se ale, že i v tomto pojetí a rozsahu diplomantova práce v mnohém zvolený úkol zdařile naplňuje.

Koncepčně se práce skládá ze tří oddílů. První se týká Zábranova básnického díla. Kromě charakterizace jednotlivých sbírek po obsahové i formální stránce velkou pozornost věnuje diplomant úpravám, kterým Zábrana své básně v průběhu času podroboval. Vytvořil si tak zajímavé referenční hledisko, jehož využívá v pozdějších analýzách překladů. Jistě informativně zajímavou, byť z hlediska cílů práce poněkud okrajovou kapitolou je přehled aluzí a výpůjček z jiných textů vložených do básní.

Co mi v této pasáži chybí, je přece jen širší pohled na společenský a literární kontext, do kterého Zábranova básnická tvorba přichází, který, byť v ideově zcela protikladném režimu je v mnoha směrech a konkrétních dopadech velice podobný společenskému a literárnímu kontextu, do kterého vstupovali američtí beatníci. Přestože je v anotaci řečeno, že Zábrana se stal překladatelem, protože mu bylo znemožněno publikovat vlastní poezii, v samotné práci této skutečnosti dostatečná pozornost věnovaná není.

Další oddíl se zaměřuje na Zábranovy překlady beatnické poezie. Charakteristika geneze a základních principů beatnické poezie je v práci výborná. Diplomant velice úspěšně využívá i poznámek a názorů, které Jan Zábrana ke své překladatelské činnosti po sobě zanechal.

Podle mého soudu nejlépe propracovanou a nejhodnotnější částí diplomové práce je pak velice zevrubná analýza překladů a překladatelských postupů. Diplomant zde projevuje schopnost umět nahlédnout za text originálu a citlivě komentuje překladatelův přístup a problémy, které musel překladatel řešit. Některé závěry jsou možná řečeny až příliš jednoznačně. Je třeba si uvědomit, že Zábrana překládal výrazně subjektivní poezii složenou ze spleti konkrétních reálií, fakt a zážitků ze země, kde nikdy nebyl, a z jazyka, kterému se naučil za nesmírně ztížených podmínek. Hodnocení záměrnosti různých řešení i případných významových posunů by možná občas neškodilo dát méně jistotní modalitu. (Např. „concrete“ zde podle mého soudu neznámá „betonový“) Někdy je např. otázka, zda větší konkretizace překladu není dána už samým systémovým rozdílem mezi jazyky než záměrem překladatele. Zábranova snaha o srozumitelnost stojí často v rozporu s nulovou interpunkcí v originále, kde je mnohoznačnost dána i slovnědruhovými homonymy.

V závěrečné části práce se snaží diplomant zodpovědět si otázku po vzájemném vlivu původní poezie a překladu. Přestože i zde, soudím, by neškodila menší míra jistoty v tom, že hypotéza se naplnila, jsou mnohé poznatky, ke kterým diplomant dospěl zcela průkazně a velice zajímavě.

Podle mého soudu jde o velice průkopnickou, zajímavou a inspirativní práci, která v mnoha směrech překonává běžný standard, jakým se diplomové práce vyznačují. Snad s výjimkou několika (vyznačených) míst úvodu je psána velice kultivovaným stylem, prozrazujícím odbornou fundovanost pisatele. Proto navrhuji, aby byla hodnocena jako **výborná** či **velmi dobrá**.